

ŠIAULIŲ „SANDOROS“ PROGIMNAZIJOS GABIŲ IR TALENTINGŲ VAIKŲ UGDYMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

I. IŽANGA

Gabių vaikų atpažinimo problema – viena iš aktualiausių pedagoginių ir psichologinių problemų. Dabar vis dažniau sutariama, kad gabumai – tai ne tik aukšti intelektiniai gebėjimai, bet ir sugebėjimas spręsti problemas, kūrybiškumas. Gabumams ir jų raiškai didelį poveikį daro daugybė vidinių (fizinės ir asmenybės savybės, motyvacija, savikontrolė) bei išorinių (aplinka, ugdymo galimybės, įvykiai) veiksniai. Gabus vaikas turi būti atpažįstamas ne todėl, kad jį pavadintume „gabi“, bet todėl, kad jis gautų geresnį, jo poreikius atitinkantį, ugdymą.

Mokytojai ir tėvai dėmesį turi atkreipti į tai, kad gabūs vaikai – tai ne tik sėkmingai besimokantys, kuriuos pastebi kiekvienas. Gabūs vaikai gali turėti ir mokymosi sunkumų ar kitų sutrikimų – tai susiję su žemu savęs vertinimu, mokymosi motyvacijos trūkumu, netinkamu tėvų elgesiu, emociniais konfliktais, sveikatos problemomis etc. Gabaus vaiko nereikia painioti su labai darbščiu ir stropiu vaiku.

Gabūs vaikai atsiskleidžia tada, kai ugdymo programos turinys atitinka jo asmeninius interesus ir reikalauja pastangų, kai mokymosi procesas atitinka individualų jo mokymosi stilių.

II. REKOMENDACIJŲ PASKIRTIS

1. „Sandoros“ progimnazijos (toliau – Progimnazijos) Gabių ir talentingų vaikų ugdymo metodinės rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) parengtos vadovaujantis:

1. 1. Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667;

1. 2. Gabių ir talentingų vaikų ugdymo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105;

1. 3. Gabių ir talentingų vaikų paieškos, atpažinimo sistemos sukūrimo ir mokyklų šiems vaikams prieinamumo didinimo 2014-2016 metų veiksmų planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014-01-27 įsakymu Nr.V-38.

2. Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

2. 1. **Gabūs vaikai** – tai vaikai: galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų; juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti; sparčiai mokytis iš patirties. Jų intelektinių gebėjimų lygis yra labai aukštas (individualiai testuojamųjų standartizuotais intelekto testais intelekto koeficientas yra du standartiniai nuokrypiai ar daugiau nei vidurkis). Turėdami šiuos intelektinius gebėjimus, gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniais pasiekimais. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis;

2. 2. **Talentingi vaikai** – tai vaikai, turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių meno, mokslo ar sporto sričių pasiekimais.

3. Rekomendacijos apibrėžia gabių ir talentingų vaikų sąvokos sampratą, bendruosius gabių vaikų požymius, gabių vaikų identifikavimo metodus ir metodines rekomendacijas.

4. Ugdydami gabius ir talentingus mokinius, šiomis Rekomendacijomis turi vadovautis visi Progimnazijos mokytojai, su jomis turi būti supažindinti gabūs ir talentingi mokiniai bei jų tėvai.

III. BENDRIEJI GABIŲ VAIKŲ POŽYMIAI

5. Mokytojai, tėvai turi atkreipti dėmesį, ar jų ugdytinis, vaikas pasižymi šiais požymiais. Gabus vaikas:

5. 1. Pasižymi smalsumu, aktyviu domėjimusi jį supančiu pasauliu;
5. 2. Turi daug žinių įvairiomis temomis (platus interesų ratas);
5. 3. Išmoksta lengvai ir greitai, pagrindinių dalykų mokosi geriau ir greičiau nei dauguma jo bendraamžių;
5. 4. Pasižymi gerais skaitymo įgūdžiais, skaityti išmoksta dar ikimokykliniame amžiuje;
5. 5. Sklandžiai reiškia mintis žodžiu ir raštu;
5. 6. Turi gerą atmintį, įsimena lengvai ir greitai;
5. 7. Nemėgsta mokytis atmintinai, nepatinka standartinės užduotys;
5. 8. Turi žodyną, platesnį ir turtingesnį nei bendraamžių;
5. 9. Lengvai ir greitai atranda ryšius, rodos, tarp visai nesusijusių dalykų;
5. 10. Sutelktai domisi kai kuriomis mokslo sritimis;
5. 11. Mėgsta kurti, išrasti, turi daug idėjų, ypatingai, savo domėjimosi srityje;
5. 12. Greitai randa problemų sprendimo būdus;
5. 13. Turi lakią ir turtingą vaizduotę;
5. 14. Vienus mokomuosius dalykus mėgsta labiau nei kitus;
5. 15. Yra pastabus, greitai pamato prieštaravimus;
5. 16. Savo klausimais kartais glumina mokytojus ir tėvus;
5. 17. Yra energingas;
5. 18. Noriai imasi naujų užduočių;
5. 19. Savanoriškai daugiau laiko skiria užduotims, kai jos susijusios su jį dominančiais dalykais;
5. 20. Domisi labai įvairias dalykais ir nėra linkęs susikoncentruoti tik į vieną sritį;
5. 21. Geba ilgesniam laikui susikoncentruoti į tam tikrą veiklą;
5. 22. Užbaigia pradėtą darbą;
5. 23. Yra atkaklus, ryžtingai siekia tikslo, nenuleidžia rankų susidūręs su kliūtimi;
5. 24. Įsitraukęs į užduotį praranda laiko nuovoką;
5. 25. Prisiverčia dirbti ir be išorinio pastiprinimo ar vadovavimo;
5. 26. Labiau mėgsta dirbti vienas nei grupėje;
5. 27. Kelia didesnius reikalavimus sau ir kitiems;
5. 28. Turi gerą humoro jausmą;
5. 29. Turi jam būdingą savikritiškumą;
5. 30. Diskusijose turi savo nuomonę;
5. 31. Moka analizuoti ir daryti išvadas;
5. 32. Bendraamžiams kartais gali atrodyti keistas;
5. 33. Noriai imasi vadovauti, gali koordinuoti grupės veiklą;
5. 34. Daugiau bendrauja su vyresniais mokiniais ar suaugusiais, nei su savo bendraamžiais.

IV. GABIŲ VAIKŲ UGDYMAS

6. Gabus vaikas turi būti atitinkamai ugdomas. Labiausiai paplitę gabių vaikų atpažinimo metodai yra šie:

6. 1. Standartizuotų žinių testų rezultatai;
6. 2. Mokytojų nuomonė;
6. 3. Tėvų nuomonė;

6. 4. Bendraamžių nuomonė;
6. 5. Pačių pretendentų nuomonė (savęs vertinimas);
6. 6. Mokinio veiklos bei jos rezultatų analizė.

7. Gabūs vaikai atpažįstami dažniausiai asmenine tėvų ir (ar) mokytojų iniciatyva. Tėvai ir (ar) mokytojai subjektyviai taiko įvairius gabumų atpažinimo kriterijus. Vieni iš dažniausiai naudojamų kriterijų – geri mokymosi rezultatai ir pasiekimai mokomųjų dalykų olimpiadose, konkursuose, kituose tikslinės paskirties renginiuose.

8. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas diferencijuojamas, individualizuojamas.

9. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas organizuojamas skiriant papildomas valandas gabių vaikų ugdymui, esant finansinėms mokyklos galimybėms bei sudarant sąlygas gabiems ir talentingiems vaikams gauti dalykinių ir asmenybės ugdymo žinių, įgyti tokių gebėjimų, kurių jie neturi galimybės įgyti per pamokas.

10. Progimnazijos administracija, atsižvelgdama į ugdymo plano teikiamas galimybes, sudaro sąlygas gabiems mokiniams pagal gebėjimus ir polinkius rinktis dalykų modulius.

V. METODINĖS REKOMENDACIJOS

11. Mokytojams, dirbantiems su gabiais mokiniais, rekomenduojama:

11 1. Nustatyti mokinio mokymosi stilių ir atsižvelgti į jį dirbant su gabiu ir talentingu vaiku;

11 2. Būtina tokiam mokiniui suformuluoti ilgalaikius tikslus, besiremiančius asmeniniu įsipareigojimu (gabumai tobulėja tik aktyviai ir savarankiškai veikiant, įsisavinant kas, kaip, kodėl daroma);

11 3. Diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą, kūrybiškai taikyti įvairius mokymosi būdus (darbas bibliotekoje, įvairūs tyrimai, mokinys – mokytojas ir pan.);

11 4. Norėti padėti gabiam ir talentingam vaikui atsiskleisti ir pasiekti gerų rezultatų;

11 5. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose, festivaliuose, varžybose, parodose, pleneruose, tikslinės paskirties projektuose ir kituose renginiuose;

11 6. Skleisti mokiniams informaciją apie galimybę tobulėti dalyvaujant Nacionalinės mokinių akademijos veikloje (plačiau: <www.nmakademija.lt>);

11 7. Siekti aukšto mokinių pasiekimų lygio ne tik teikiant žinias, bet ir ugdant bendruosius gebėjimus, kompetencijas bei pasirengimą mokytis visą gyvenimą;

11 8. Talentingus vaikus ugdyti panaudojant neformaliojo ugdymo teikiamas galimybes;

11 9. Susipažinti ir naudotis gabių vaikų ugdymui skirta metodine medžiaga, pateikta Gabių vaikų ugdymo modelio portale, adresu: <<http://www.gvu.lt>>;

11 10. Inicijuoti ir rašyti projektus, skirtus gabių vaikų ir jaunimo ugdymui;

11 11. Įvairiomis formomis (seminarai, kursai, konferencijos, savišvieta, dalinimasis gerąja patirtimi etc.) tobulinti darbo su gabiais vaikais ugdymo kompetenciją.

Parengė:

direktoriaus pavaduotojas ugdymui Mindaugas Malcevičius

Progimnazijos tarybos pirmininkė Laura Girdvaininė

Progimnazijos veiklos planavimo grupės narė Eglė Vainorienė